

Zuid-Kennemerland roekenloos? Zo ja, voor hoe lang?

Amon Gouw

Inleiding

De aanleiding voor dit verhaal is een aantal waarnemingen van Roeken op een nest in Hoofddorp. Gezien de zeldzaamheid van dit verschijnsel in onze regio vond de redactie dat een artikeltje over deze vogel niet zou mogen ontbreken in de Fitis.

Geschiedenis

We beginnen met een stukje geschiedenis van de roekenpopulaties in (West-)Nederland en de regio. Rond 1950 bestond de roekenpopulatie in Nederland uit naar schatting 50.000 paren. Nadat in de jaren zestig en de eerste helft van de jaren zeventig de Roek vogelvrij werd verklaard, is de populatie door afschot in de broedtijd en vergiftiging enorm achteruitgegaan. Rond 1970 broedden nog slechts 10.000 paren in Nederland (Teixeira, 1979). Vanaf 1977 is de Roek wederom een beschermde vogel en is de Nederlandse populatie in de jaren tachtig en negentig behoorlijk toegenomen. Anno 2000 lijkt de Roek met ongeveer 64.000 paren zelfs aan zijn maximum te zitten (Bijlsma et al., 2001 & Eggenhuizen, 2002).

Kijken we echter naar de situatie in West-Nederland in bovengenoemde perioden dan valt het volgende op. In de jaren vijftig was de Roek nog broedvogel in grote delen van West-Nederland, waaronder onze regio. Onder andere bij de begraafplaats aan de Schoterweg te Haarlem broedden destijds enige honderden broedparen (Geelhoed et al., 1998). In de jaren zestig en zeventig trok de Roek zich vrijwel volledig terug uit West-Nederland. In de regio was medio jaren zestig nog slechts sprake van enkele verspreide nesten. In de jaren zeventig was de Roek volledig uit de regio verdwenen. In tegenstelling tot de rest van Nederland is sinds de bescherming van de Roek in 1977 de populatie in West-Nederland slechts voor een klein deel hersteld. Een herkolonisatie van het in de jaren vijftig nog goed bezette West-Nederland bleef uit. Zo was er in de periode 1981-1989 slechts één kolonie in Noord-Holland, bij Muiden (Ruitenbeek et al.,

1990). Vervolgens vestigden Roeken zich in West-Friesland en rond Amsterdam (Eggenhuizen, 2002).

In onze regio moeten we het sinds de verdwijning van de Roek als broedvogel doen met overtrekkende en overwinterende exemplaren. De laatste twee decennia worden Roeken voornamelijk op trek gezien in de perioden eind maart tot half april en na half oktober. Hierbij gaat het meestal om niet meer dan 25 vogels per dag (Geelhoed et al., 1998).

Broedpogingen in 2006

Op 4 april van dit jaar ging ondergetekende met enkele collega's op weg voor zijn dagelijkse lunchwandeling door het parkje bij Beukenhorst-West te Hoofddorp. In het park is een kolonie Blauwe Reigers gevestigd, broedt de Ransuil en krijgen zijn collega's ieder voorjaar weer een spoedcursus vogelzang. Tijdens deze wandeling vielen twee, met takken slepende, kraaiachtigen op. Bij nadere bestudering bleek het te gaan om een paartje Roeken dat met nestmateriaal in de weer was. Ze vlogen af en aan en het nest was al nagenoeg af. De daaropvolgende dagen zat één van beide exemplaren op het nest. Rond half april was sprake van een uit de hand gelopen ruzie. Een paartje Zwarte Kraaien maakte het leven van de Roeken behoorlijk zuur. Deze leken het onderspit te delven. Dit werd de volgende dag bevestigd. De Roeken waren niet meer aanwezig. Een dag later zat een Zwarte Kraai op het nest. De rest van het voorjaar zijn geen Roeken meer in of rond het parkje waargenomen.

Rond dezelfde tijd als de ontdekking van het eerste paar Roeken, was sprake van een tweede paar op een nest. Op 5 april reed ondergetekende met de auto over de Noord-Ring van Hoofddorp toen twee vogels hem dwongen over te gaan tot roekeloos rijgedrag. Stapvoets rijdend kon worden vastgesteld dat het hier een tweede paar Roeken betrof. Eén exemplaar zat op het nest, het andere ernaast in dezelfde boom. Tot eind april is dit paar op en rond het nest waargenomen. Daarna hebben zowel Erik Wokke als ondergetekende geen Roeken meer op het bewuste nest waargenomen, alleen nog eenmaal, op 17 mei, een exemplaar foeragerend in het omliggende weiland.

Een andere intrigerende meiwaarneming was die van een Roek met voedsel in de bek bij het Haarlemmermeerse Bos. Zou dit één van bovengenoemde Roeken zijn die uiteindelijk toch een rustige plek heeft gevonden om een nest te bouwen? Zou hier sprake zijn geweest van de eerste nakomelingen in onze regio sinds de jaren zestig? Helaas zal deze vraag onbeantwoord blijven daar nadien geen waarneming van Roeken in de omgeving van Hoofddorp meer is gedaan.

Volgens de SOVON-handleiding is sprake van een territorium bij een waarneming van een bewoond nest in de periode 15 april–10 mei. Hieruit kan geconcludeerd worden dat in 2006 in de regio Zuid-Kennemerland

sprake is geweest van een territorium met broedpoging zonder dat nakomelingen zijn vastgesteld. Mogelijk dat in 2007 nieuwe pogingen worden ondernomen de regio succesvol te koloniseren.

Broeden in 2020?

In hoofdstuk 9 van *Vogels in het landschap van Zuid-Kennemerland en de Haarlemmermeer* wordt een toekomstvisie geschetst van de avifauna in 2020. Hierin staat o.a. dat Roeken zullen nestelen in stadsparken van de Randstad. Mogelijk dat voor de Roek deze visie in de volgende jaren reeds uit zal komen en de eerste geslaagde broedpoging van een Roek in Zuid-Kennemerland een feit zal zijn.

Literatuur

- Bijlsma, R.G., Hustings, F. & Camphuysen, C.J. 2001. Algemene en Schaarse Vogels van Nederland (Avifauna van Nederland 2). GMB Uitgeverij/KNNV Uitgeverij, Haarlem/Utrecht.
- Eggenhuizen, T. 2002. Roek *Corvus frugilegus*. Pp 450-451 in: SOVON Vogelonderzoek Nederland 2002, Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998 - 2000. Nederlandse Fauna 5. -Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.
- Geelhoed, S., Groot, H., Huijssteeden, E. van, Leeuwen, G. van & Nobel, P. de (red), 1998. Vogels in het Landschap van Zuid-Kennemerland en de Haarlemmermeer. Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland/KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Ruitenbeek, W., Scharringa C.J.G. & Zomerdijk, P.J. 1990. Broedvogels van Noord-Holland. Stichting Samenwerkende Vogelwerkgroepen Noord-Holland & Prov. Bestuur van Noord-Holland, Assendelft.
- Teixeira, R.M. (red.) 1979. Atlas van de Nederlandse Broedvogels. Natuurmonumenten, 's-Graveland.

Amon Gouw, Vlielandhof 8, 2036 KN Haarlem.